

Nowy podział świata – Polska i świat po I wojnie – charakterystyka epoki – 1 godz.

Trwająca cztery lata pierwsza wojna światowa przyniosła śmierć blisko 9 milionów ludzi. Wywołała poczucie schyłku kultury i cywilizacji europejskiej. Była postrzegana jako przyczyna rozpadu dotychczasowego porządku świata. W jej wyniku upadły trzy europejskie mocarstwa: Rosja, Niemcy i Austro-Węgry, znacznie zyskała Francja i Wielka Brytania i USA, powstały nowe państwa (m.in. Polska, Czechosłowacja, Austria, Węgry) oraz zmieniły się granice w Europie i stosunki ekonomiczno-społeczne.

Wojna przyniosła nie tylko skutki polityczne. Towarzyszyły jej konsekwencje gospodarcze (np. ogromne zniszczenia, brak żywności i innych dóbr materialnych, inflacja, rozwój przemysłu zbrojeniowego kosztem innych branż, wzrost zadłużenia Francji i Wielkiej Brytanii wobec USA) i społeczne (np. miliony okaleczonych ludzi, emancypacja kobiet, wprowadzenie w wielu krajach obowiązkowej służby wojskowej).

Ci, którzy ocalili, ponieśli straty moralne. Wojna osłabiła ich wiarę w wartości i autorytety, pokazała, że postęp cywilizacyjny wcale nie służy ludzkości, staje się bowiem źródłem cierpienia i dużych strat materialnych. Wielu spośród tych, którzy utracili bliskich, nie odzyskało równowagi psychicznej.

- 1918 – koniec pierwszej wojny światowej i odzyskanie niepodległości przez Polskę
- 1920 – utworzenie Wolnego Miasta Gdańsk; bitwa warszawska
- 1922 – przejście władzy we Włoszech przez faszystowską partię Mussoliniego (rozwój faszyzmu)
- 1929 – kryzys na giełdzie amerykańskiej skutkujący wielkim kryzysem ekonomicznym (1929-1933)
- 1933 – Adolf Hitler zostaje kanclerzem Niemiec
- 1936 – wybuch wojny domowej w Hiszpanii
- 1938 – aneksja Austrii oraz zajęcie Czechosłowacji przez Niemcy
- 1939 – wybuch II wojny światowej

Trudna sytuacja ekonomiczna i społeczna po pierwszej wojnie światowej w decydujący sposób wpłynęła na nastroje; powodowała na przemian zniechęcenie i euforię, pesymizm i wiarę w lepszy świat, skłaniała do buntu albo umacniała niechęć do zmian. Wojna obudziła dawne obawy i niechęć do obcych, wywołała napięcia społeczne i doprowadziła do nasilenia antysemickiego nastawienia.

Podjęto działania, których celem było niedopuszczenie do powtórzenia się wydarzeń, jakie doprowadziły świat na skraj przepaści.

Polska po I wojnie światowej

Skończył się w 1918 roku trwający 123 lata okres zaborów. Po latach nieistnienia Polska odzyskała swój byt państwowy, została wyłoniona władza, uzyskała granice (na wschodzie ziemie zamieszkałe przez ludność w przeważającej większości niepolską, na zachodzie zaś

poza granicami pozostały tereny, na których mieszkało ponad 1,5 miliona Polaków). W niepodległej Polsce niespełna 70% populacji stanowiła ludność polska.

Gospodarczo Polska rozwijała się powoli, była narażona na kryzysy ekonomiczne, z trudnością realizowała konieczne reformy. Światowy kryzys w 1929 roku przyniósł szczególnie ostre napięcia gospodarcze – niepewność jutra, strajki robotnicze i chłopskie oraz bezrobocie.

Młode państwo zmagala się z różnymi problemami. Polacy jednak starali się je przezwyciężyć. Podejmowali działania, których celem było stworzenie warunków do odpowiedniego rozwoju, także kulturalnego. Powstały instytucje ułatwiające rozwój życia literackiego: w 1920 r. Związek Zawodowy Literatów Polskich, a w 1924 r. polska sekcja PEN Clubu (międzynarodowego stowarzyszenia pisarzy), która reprezentowała polską literaturę na forum międzynarodowym.

Szczególnie wyraźnie entuzjazm i radość widoczne są w sztuce, zwłaszcza w poezji pierwszych lat po odzyskaniu niepodległości. Młodzi twórcy demonstracyjnie zrywają z tematami narodowymi, które – co podkreślają – już nie są im potrzebne. Do tych twórców należą m.in. **Jan Lechoń, Antoni Słonimski.**

Wiersz *Herostrates* Lechonia otwiera tom „Karmazynowy poemat”, który ukazał się w 1920 roku i objął siedem utworów z lat 1917-18. Jest utworem o charakterze programowym. To wiersz prowokacyjny, w którym poeta z jednej strony potępia mity narodowej przeszłości, z drugiej postuluje nowe życie. Lechoń wskazuje w nim elementy tradycji, które najsilniej wypaczyły polski patriotyzm: rozpamiętywanie przegranych powstań, przekonanie o mistycznym znaczeniu doświadczeń Polaków, zamiłowanie do sentymentalizmu. Zapatrzeni w przeszłość Polacy, ciągle spoglądający za siebie, nie mogą zobaczyć swojego prawdziwego życia, nie widzą tego, co osiągnęli.